

PALEO- AKTUEEL

ARCHEOLOGIE IN 1994

6

RUG

Auteursrechten voorbehouden

Copyright 1995, Vakgroep Archeologie, Rijksuniversiteit Groningen

Druk- en bindwerk: Universiteitsdrukkerij, RuG

Omslag:

Omslagontwerp: J.M. Smit

Delen van deze uitgave mogen in andere publicaties worden overgenomen
mits zij van een duidelijke bronvermelding zijn voorzien

Inlichtingen: Vakgroep Archeologie, Poststraat 6, 9712 ER Groningen

ISBN 90-367-0510-X

PALEO-AKTUEEL

6

redactie

Mette Bierma

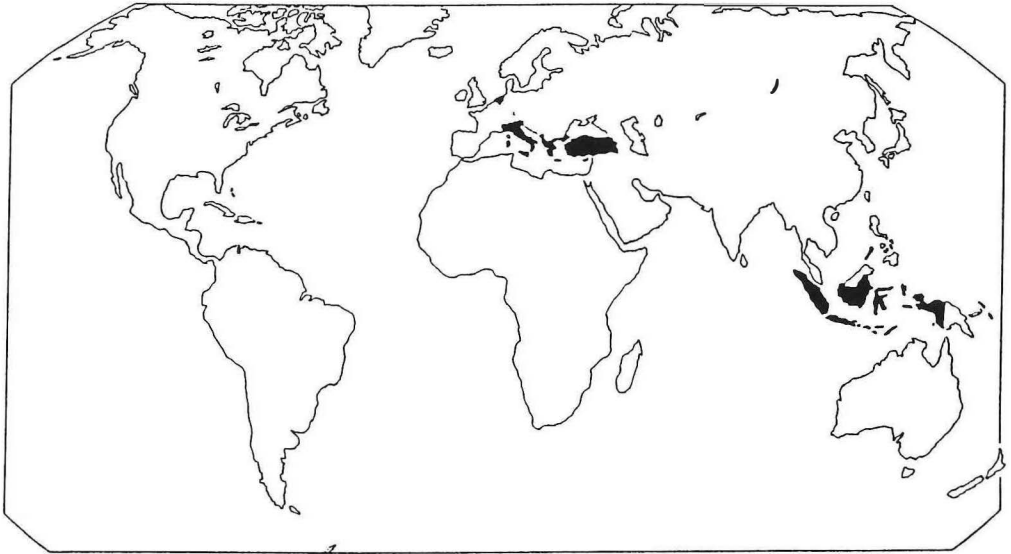
Jurjen M. Bos

Otto H. Harsema

Vakgroep Archeologie

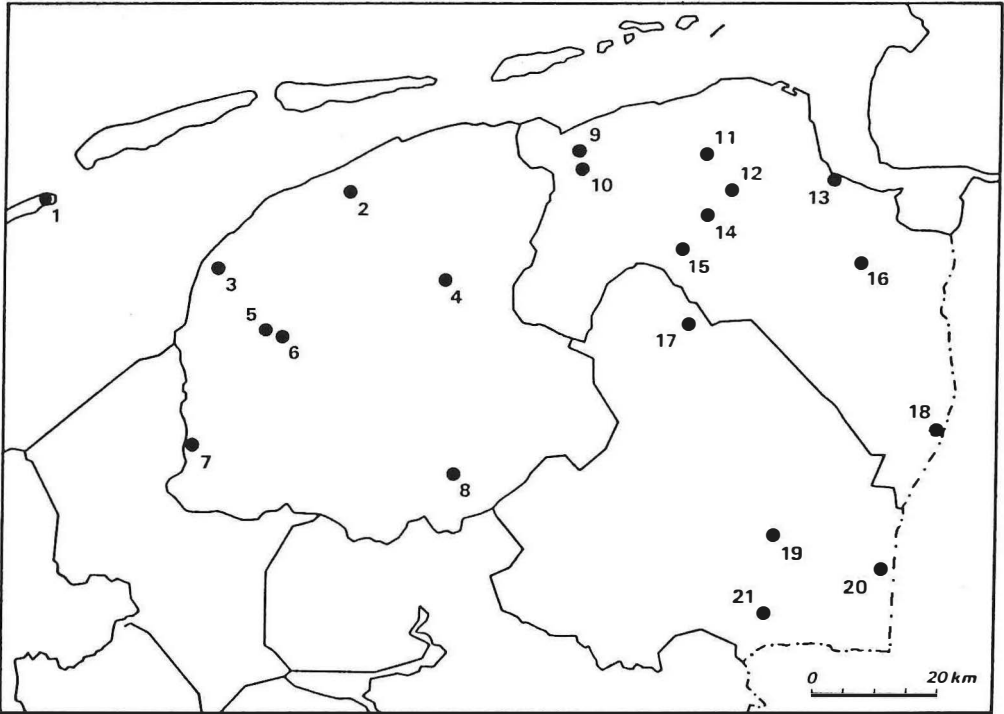
Groningen, 1995

In deze aflevering: Griekenland, Indonesië, Italië, Nederland en Turkije

In deze aflevering uit Noord-Nederland

1. Oost-Vlieland;
2. Hallum;
3. Wijnaldum;
4. Suameer;
5. Wommels;
6. Oosterend;
7. Hindeloopen;
8. Oldeholtwolde;
9. Ulrum;
10. Houwerzijl;
11. Toornwerd;
12. Lellens;
13. Heveskes;
14. Thesinge;
15. Groningen;
16. Midwolda;
17. Yde;
18. Hasseberg;
19. Schoonoord;
20. Barger-Compascuum;
21. Dalen.

INHOUD

D. STAPERT	
De vuistbijl van Oldeholtwolde (Fr.)	9
L. JOHANSEN EN D. STAPERT	
'Vuur-stenen' in het laat-Paleolithicum	12
H. WOLDRING	
Palynologische aanwijzingen voor akkerbouw in het 10e millennium BP in Centraal-Anatolië?	16
B. BOEKSCHOTEN EN D. STAPERT	
Tijd slijt	20
D.L. BEKKER	
Leang Burung 2: 10.000 jaar continue bewoning?	23
A.L. BRINDLEY	
Datering van bouw en gebruik van de Papeloze Kerk (D49), op grond van het aardewerk	27
A. UFKES	
Een bijzondere scherf uit Kolhorn (N.-H.)	30
J. HIELKEMA	
Een onderzoek naar de vondstcontext van de bronzen bijlen die in Noord-Nederland zijn gevonden	34
O.H. HARSEMA	
Een bronsstijldhuis gebouwd bij Emmen (Dr.)	37
H.A. GROENENDIJK EN W.A. CASPARIE	
XXVII (Bou) Hasseberg (Gr.). Een daloversteek in een Westerwoldse 'ril'	41
J.M. BOS, J. SCHEFFER, E. TAAYKE EN H.T. WATERBOLK	
De kolonisatie van de Friese klei: opgraving Wommels-Stapert (gem. Littenseradiel, Fr.)	45
O.H. HARSEMA	
Nieuwe ijzertijdontdekkingen onder het oude bouwland van Dalen (Dr.)	49
J.M. PASVEER	
Archeologisch onderzoek in Irian Jaya. Verslag van een eerste oriënterende reis	53
G.J. DE LANGEN	
Archeologische terreinwinst. Pleidooi voor archeologische erfgoedplanning in Friesland	56

G.J. DE LANGEN, H. HOMMES, T.M. PERGER, S. WENTINK EN M.H. WISPENWEY Tussen beleid en wetenschap. Tussentijds bericht over het project Bescherming Op Maat in Friesland	60
J.M. BOS Terpzoelen	64
P. ATTEMA Romeinse kolonisatie ten zuiden van Rome; de Sezze survey, Italië	67
ZOÏ MALAKASIOTI, VASSO RONDIRI & REINDER REINDERS Groninger bijdrage aan Griekse monumentenzorg	71
J. SCHEFFER Archeologische veldverkenningen in het ruilverkavelingsgebied Wommels (Fr.)	75
J. SCHELVIS Mijten op de achtergrond. Belang, definitie en mogelijke herkomst van de achtergrondfauna in subfossiele mijtenfauna's	78
A.T. CLASON Het Jacobschaap, een oud Nederlandse ras?	82
R. BAKKER Stuifmeel van veldzuring en schapezuring: aanzet tot ecologische en archeologische interpretatie	85
A.D. DE VRIES EN S. BOTTEMA De paleohydrologie van het Reestdal (Dr.)	89
M.C. GALESTIN Egyptisch godinnenpaar op Groninger wierde?	91
J. BANDEL, A. BRENNAN, H. HALICE, K. VAN DER MEULEN, J. NICOLAY, M. ROOKE, E. VAN DER SCHAFT, J. VELDHUIS EN M. WIGGERS Speurtocht naar de vindplaats van 'het meisje van Yde' (Dr.)	94
S. BOTTEMA Het ontstaan van het veentje van het meisje van Yde (Dr.)	96
S. BOTTEMA Het oppervlaktemonster: de relatie tussen stuifneelregen en vegetatie	99
T. LOOIJENGA Toch runen uit Wijnaldum (Fr.)?	102

A.G.F.M. CUIJPERS	
Fysisch antropologisch onderzoek van de crematie van Wijnaldum (Fr.)	106
A.G.F.M. CUIJPERS, H.A. GROENENDIJK & P.B. KOOI	
Een grafveld uit de vroege middeleeuwen bij Lellens (Gr.)	109
E. KNOL	
Een nieuw ontdekt vroegmiddeleeuws grafveld: Ulrum-de Capel (Gr.)	112
J.W. BOERSMA	
Een 'inkijkoperatie' in de wierde Heveskes (Gr.)	115
A. JAGER	
Twaalfde-eeuwse bewoningssporen te Suameer (Fr.)	119
A. ZWART	
Thesinge (Gr.) via de boor: veen, klei, woudgrond en het klooster Germania	123
P.B. KOOI	
Op ieder potje past een deksel	127
J. MOLEMA	
Een steenhuis te Midwolda (Oldambt, Gr.)	129
B. HUIZENGA EN A. JAGER	
Onderzoek naar de diaconie van Oost-Vlieland	133
J.M. BOS, J.M. PASVEER EN T.B. VOLKERS	
Uit de illegale snijkamer? Vondelingen uit Hindeloopen (Fr.)	135
A.F.L. VAN HOLK	
Thuishaven Groningen	138

SPEURTOCHT NAAR DE VINDPLAATS VAN 'HET MEISJE VAN YDE' (DR.)

J. Bandel, A. Brennan, H. Halice, K. van der Meulen, J. Nicolay, M. Rooke, E. van der Schaft, J. Veldhuis en M. Wiggers

In mei 1897 werd niet ver van de Runsloot in Yde, gem. Vries, een veenlijkje opgebaggerd. Sinds de reconstructie van het gezicht van dit meisje kort geleden gepresenteerd werd, staat deze vondst weer volop in de belangstelling. De gemeente Vries heeft het plan opgevat om het twintig jaar geleden dichtgeschoven veengat weer open te laten graven. Voor een nadere precisering van de vindplaats werd het Archeologisch Centrum Groningen (ACG) ingeschakeld dat praktische hulp ontving van de Stichting 'Het Drentse Landschap' (T. van Bezuijen).

Aan de hand van oude kaarten werden gegevens over de vindplaats verzameld. Op de oudst bekende kaart van dit gebied, de Franse militaire kaart (vervaardigd onder leiding van d'Epailly), is het 'Hoogveen' (Stijfveen) nog in de oorspronkelijke situatie aangegeven.

Aan het einde van de 19e eeuw begon men in dit gebied met het afgraven van het hoogveen in verband met de turfwinning. Op de topografische kaart van 1899 zijn hierdoor een groot aantal hoekige veengaten te vinden. Na enige tijd verloren deze veengaten hun hoekige vorm door het afkalven van de oevers. Daardoor is het veengat, waaruit het veenlijk werd opgebaggerd, op een luchtfoto uit 1935 te zien als een afgerond watergat. Op de topografische kaart van 1958 zien we een depressie met een wal er omheen. In de zeventiger jaren werd dit watergat in het kader van een ruilverkaveling dichtgeschoven, waardoor het op de topografische kaart van 1988 niet meer terug te vinden is. Op een luchtfoto van 1989 is het veentje terug te vinden als een verkleuring.

Door vergelijking van de huidige verkaveling in het dal van de Runsloot met die op de luchtfoto van 1935 was het veengat vrij gemakkelijk te traceren. Tijdens de ruilverkavelingswerkzaamheden was de zandweg naar de Veenweg verlegd en er was een ontwateringssloot dwars

door het dichtgeschoven veengat gegraven. Langs deze sloot en dwars er op werden boor-raaien uitgezet (fig. 1). De boringen informeerden ons over het bodemprofiel van de maïsakker: verploegde resten heidegrond, ingebrachte grond, een verrommeld mogelijk verbaggerd niveau en restanten van ongestoord sediment. Globaal zal het veentje tussen de boorpunten 8, 12, 6 en 9 hebben gelegen. In boring 3 werd het diepste punt van het veengat aangetroffen op 1,80 m beneden het maaiveld.

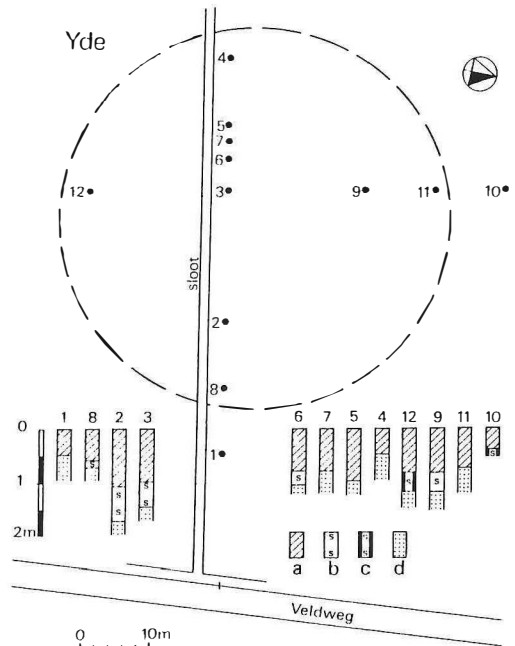

Fig. 1. Het veentje van 'het meisje van Yde', gereconstrueerd via boringen. Legenda: a. Ingebracht zand; b. Veen; c. Vertrapt veen; d. Ongestoorte grond.

Met het onderzoek werd de lokatie van het veentje van 'het meisje van Yde' bevestigd. Het veentje is opvallend ondiep vergeleken met het 500 m zuidelijker gelegen Boekweitenveen (abusievelijk op de kaarten vermeld als Stijfveen), dat ca. 8 m diep is.

Summary

In 1897 the body of a 16-year-old girl was found in a small peatbog south of the hamlet of Yde (Drenthe, the Netherlands). Recently the reconstruction of the face of this girl by R.A.H. Neave (University of Manchester) drew a great deal of attention. The small pool that resulted from peatcutting was filled in with sand during reclamation in 1970 and the location disappeared from the topographic maps. Local authorities plan to reopen the pool. During a student course the location of the bog and its depth were investigated and mapped by means of coring.

Literatuur

- Foto-Atlas Drenthe, 1989, 1:14.000, 28/Tynaarlo.*
Sanden, W. van der, 1994. *Het meisje van Yde.* Assen.
Topografische kaart 1:25.000, Nr. 133 Vries, verkend 1899.
Topografische kaart van Drenthe 1812 (carte d'Épailly) 1:20.000. Blad Haren, P-49.

Fig. 2. Huidige toestand van het terrein ter plaatse van het veentje.